

turpitudine vitii; vel ad summum reducetur ad quidpiam ignotum, seu *unum nescio quid*: praesertim quod, praecisione facta ab assecutione felicitatis ad quam virtus naturaliter ordinatur tamquam ad finem, excludatur desiderium felicitatis, quod est firmissimum motivum inferens obligationem virtutis exercendae, seu conformandi actiones nostras immutabilibus regulis rationis.

Respond. ad 1^m. *Neg.* Prima pars difficultatis, ut patet ex fundamento, falsa est, eamque jam suo tempore Tullius (1) reprehenderit in Epicureis; cum emin non nisi emolumentum ab ipsa virtute distinctum removeatur, *ordo, realitas, perfectio*, seu intrinseca *bonitas* eidem indeficienter connexa semper remanent, quaeque sit ejus nomini subjicienda sententia, luculenter manifestant.

Ad 2^m. *Neg.* pariter assertum. Etenim assecutionem felicitatis seu imperfectae in praesenti, seu perfectae in altera vita, quae sua sponte ac naturaliter virtutis exercitium consequuntur, non removemus *simpliciter*, sed sub respectu motivi et emolumentum praestantiam et amabilitatem virtutis unice constituentis; unde parum refert, quod naturaliter virtus ordinetur ad felicitatem tamquam ad *ultimum* finem, hoc enim non negamus, nec nunc inquirimus; sed tantum asserimus virtutem etiam in solo suo formali conceptu spectatam non destitui amabilitate intrinseca, posseque ab animo etiam ratione hujus solius, tamquam motivi vel finis *proximi* naturaliter appeti: Hinc ulterius patet, neque desiderium naturale felicitatis tamquam principium intrinsecum actionum animi a nobis excludi, illud namque est de quo vere dicitur, *amor meus pondus meum, illo feror quocumque feror*, et sine quo animus relate saltem ad bonum iners ac inactivus seu potius indifferens remaneret; sed aliud est animum agere ex principio seu intrinseca inclinatione ad felicitatem; aliud, eandem semper pro motivo vel fine etiam proximo in suis actionibus habere. Nonne ex desiderio felicitatis agimus, etiam dum divitias e. g. honores etc. quae nec cum vera felicitate vitae praesentis necessario necluntur, prosequimur? Nulla igitur est ratio quare idem desiderium non possit vel non debeat inclinare animum ad prosecutionem quoque virtutis propter se ipsam amabilis; eo vel maxime, quod in

(1) *De Finib.* libr. 2. cap. 15.

haec sententia adversariorum neque Deum ipsum possemus amare ex solo motivo intrinsecae ejus bonitatis.

Atque dicta nuper facile aptantur illis, quae ulterius in contrarium congerit Hubnerus, dum ait, debere esse cur virtus sit amabilis sufficientem rationem, quae *in ipsa* virtute, per mentem sejuncta a quacumque relatione, esse nequit, nisi velimus confugere ad quasdam occultas qualitates, vimque arcanam fascinandi homines; quod si ratio sufficiens fuerit *extra ipsam*, consistet in relatione quam habet ad naturam hominis, ejusque finem, ideoque in emolumento; praesertim quia secus virtus esset tantum quaedam idea abstracta, non valens producere obligationem eam exercendi, nec foret consentanea humanae naturae, cujus voluntas non sese determinat nisi propter bonum seu emolumentum, quo excluso adimitur omne incitamentum et impulsus ad agendum et voluntas ad indifferentiam reducitur. Et sane omnia haec statim evanescent, facta distinctione inter rationem sufficientem *intrinsecam et extrinsecam*, emolumentum et incitamentum *intresecum et extrinsecum*, nec non animadversione, quod neque cogitatione possit sejungi relatio intrinseca quam virtus dicit ac ordinem, seu convenientiam cum rationali hominis natura, per quam relationem ejus praestantiam atque pulchritudo intrinseca constituitur. Haec autem cum in se sit quid positivum et reale *in concreto*, sicut ipsa perfectio ac realitas determinata per rationem *simplicis bonitatis* quam prae se fert etiam in singulis actibus, congruit vel maxime naturae rationali, ejusque voluntati; nec proinde eidem motivum seu incitamentum *intrinsecum* agendi adimitur, nec indifferentia activitatis, per exclusionem desiderii propriae felicitatis, inducitur.

ARTICULUS II.

DE NEGATIVA SUIPSUS CONSERVATIONE.

147. Debitum conservationis humani compositi, infert in primis obligationem abstinendi se (excepta manifesta divinae voluntatis significatione, quae tamen facile supponi non debet) ab illis omnibus actibus, qui *directe* ipsius compositi disolutionem inducunt, vel *notabiliter* accelerant, e-

videntique periculo objiciunt, aut gravem deformitatem qualis est e. g. membrorum mutilatio, et ineptitudinem ad vitae officia obeunda important. Diximus autem *directe et notabiliter*, nam *indirecte* vitam periculo objicere, illudque intendere, urgente officio nobiliori e. g. fidelitatis erga Deum, boni publici et obedientiae debitae erga imperantem servandae, aut charitate erga alios homines, praesertim in spiritali et gravi necessitate constitutos, postulante, non solum juri naturali non adversatur, sed ab eodem plerumque necessario exigitur, aut ut majus bonum minori laudabiliter praeferatur, permittitur. Similiter labores ordinarii et moderata corporis castigatio, intuitu majoris boni, comprimendae scilicet concupiscentiae, et carnis spiritui subjiciendae, nedum a probis viris licito suscipiuntur, sed et ab Ecclesia catholica salubriter praecipiuntur, quamvis aliquatenus vires corporis ex inde debilitentur, et quaedam interdum exigua dissolutionis compositi acceleratio sequatur (1). Atque hic manifesta elucet insania atque imprudentia plurimorum haereticorum, nostrique aevi impiorum, qui pias hujusmodi castigationes corporis, crudelitatis aut oppositionis cum jure naturae non dubitant insimulare, dum interim per ingluviem, ebrietatem et effraenae libidinis nefandam atque brutalem expletionem, nedum gravem sanitatis et virium corporis jacturam patiuntur, sed etiam ejusdem dissolutionem, non minus in semetipsos crudeles, quam juris naturae violatores; notabiliter accelerant, atque haud raro ex integro inferunt.

Verum haec innuisse sufficiet; aequum namque est nos hic immorari praecipue teterrimo stoicorum errori, existimantium sapientis esse, si occasio ferat, se ipsum e vita educere, quem insana incredulorum turba cum auctore *systematis naturae* sequitur, et non solum theoreticis rationibus cohonestare nititur, verum etiam, heu nimis frequenter, violentam sibi met mortem variis et exquisitis modis inferendo, practice confirmat, indubiisque documentis ostendit se id com-

(1) Quae hic dicimus concedentes potius aliquid quam positive affirmantes pronunciamus; constat enim factisque ipsis probari potest, nedum eas corporis castigationes quas catholica ecclesia praecipit, verum etiam illas longe graviores quas quidam sponte et amore solius virtutis assumunt cum vegeta et firma sanitate, nec non cum diuturna vita communiter sociari.

muniter praestare, non ex quadam physica corporis dispositione aut complicata infirmitate sicut Montesquieu (1) de Anglorum natione contendit, sed ob amissum omnis religionis sensum immanemque morum corruptionem et defectum aut abrogationem poenarum civilium: quae causae, ut advertit Tacitus, etiam apud veteres Romanos *autochiriam* seu suicidium frequentius reddiderunt (2).

PROPOSITIO.

Suicidium seu suiipsius interfectio propria auctoritate et deliberate facta juri naturae directe odversatur.

148. Manifestum est autem eos qui sibi ultro mortem inferunt gravissime laedere jus naturae; idque passim eruunt

(1) *Esprit de lois*. libr. 14. cap. 12.

(2) Hic minime negamus suicidium posse esse interdum effectum dementiae, sive inculpabilem, dum haec a mero causarum physicarum influxu, sive culpabilem *in causa*, dum a quadam effraenata mentis cupiditate et passione velut expeditum rationis usum praepediente, dimanat; verum dumtaxat contendimus, nullatenus posse adeo crebra et in quibusdam regionibus fere quotidiana hujus sceleris exempla, soli cuidam aegritudini vel mentali alienationi attribui. Et sane, poteruntne soli aegritudini mentali attribui 17,524 *autochiriae*, in uno dumtaxat regno et brevi sex annorum, scilicet ab anno 1830 computandorum, curriculo patratae? Quid enim eruntne censendi dementes, qui sibi penitus conscii omnem cibi sumptionem detrectant, ut pereant? Qui immediate ante scelus, de rebus suis accurate disponunt, amicis valedicunt, et negotia tractanda committunt, quique praeterea, lenes atque exquisitos modos, e. g. per successivum ac modicum gas carbonii evolutionis augmentum, mortem oppetendi inquirunt et eligunt; eamque praestolantur aut infami sceleris socio adscito, aut impiorum Rousseau et Voltaire librorum lectione distenti? Vide Ephemerides *l'ami de la Religion* etc. ubi postremis hisce annis etiam plura alia similia facta, in quibus vesana morum depravatio et impietas elucet, enarrata reperies.

Vide quoque opus jam laudatum cl. Debreyne (pag. 279. artic. *sur le suicide*) qui indubiis factis et rationibus validissime evincit, adeo frequentes suicidii casus non esse effectus amentiae, sed corruptionis morum, et praesertim neglectus legum ecclesiasticarum

doctores post S. Thomam (1) ex triplici relatione, scilicet ad seipsum, societatem et Deum. Qui itaque sibimetipsis vitam eripiunt, agunt contra naturalem inclinationem, quam nedum hominibus, sed etiam brutis natura tribuit ad sui conservationem, quae inclinatio in homine cum non sit merus sensitivus instinctus, sed etiam rationalis, rationisque directioni subjectus, evidenter sub lege naturali comprehenditur, ut vel ipse horror naturalis a tali crimine, et conscientiae stimuli, dum aliquid contrarium huic inclinationi facimus, sufficienter manifestant. Accedit quod per talem actum amor ordinatus sui ipsius gravissime laedatur; etenim cum *esse actu* sit fundamentum omnis felicitatis et honorum, quae naturaliter appetimus in hac vita, jam ex ordine rationis naturalis ante haec omnia tenemur nostram existentiam amare, eique nuncium remittendo, omnem simul naturalem felicitatis appetitum, mediaque ad eam comparandam respicimus, ideoque naturalem ordinem pervertimus; nam evidentissimum est praesentem vitam in eaque mansionem donec auctor naturae Deus voluerit, esse medium perfectae felicitatis assequendae. Adde insuper, ordinatum sui amorem esse normam amoris debiti aliis hominibus, eoque magis quemque hunc amorem laedere et ordinem rationis pervertere, quo proximiores sibi offendit; at nemo est proximior homini se ipso: necantes itaque semetipsos ordinem naturalem, et amorem sibi debitum graviter violant, crudelesque in semetipsos constituuntur.

Verum non minus debitum quoque justitiae ordinem erga societatem ac Deum pervertunt, etenim homo non accipit vitam tantum pro semetipso, sed in bonum humanae so-

ae civilium, veraque religionis; cum inter primaevos ac veros catholicos suicidia fuerint inaudita. Id demum ita concludit. *Il est singulièrement remarquable que le suicide devient fréquent chez les peuples à mesure que le catholicisme s'en retire, et qu'il est généralement inconnu dans les pays, où la religion catholique est exactement suivie et pratiquée. Le suicide était inconnu en Espagne, tant que ces peuples sont demeurés sincèrement attachés à la religion catholique, et surtout tant qu'ils l'ont pratiquée exactement. Voyez ce qui est devenue l'Angleterre, cette terre classique du suicide, depuis qu'on en a banni le catholicisme. Dans les états d'Italie, d'Autriche et autres contrées catholiques de l'Allemagne le suicide a toujours été extrêmement rare etc.*

[1] *Summae theolog.* part. 2. 2. quaest. 64. artic. 5.

cietatis cujus membrum ab ipsa sui nativitate naturaliter constituitur, eademque lex naturalis quae societati imponit obligationem singulorum suorum membrorum conservationi ac bono providendi et invigilandi, imponit singulis membrorum onus concurrenti ad bonum commune quoad et quantum in ipsis est. Ab hoc autem *debito*, utique *absoluto* non vero *pacto* quodam *econditionato* (status enim socialis non est ex pacto) nulla infelicitas conditionis humanae vitae eximere potest quemquam, saltem enim exemplo patientiae et fortitudinis, constanter adversa perferendo, aliis potest prodesse; cum e contra se ipsum necando perniciosissime societati neceat, veluti alliciendo alios ut propter molestias et infirmitates vitam abjiciant, deficientque ab officiis societatis etiam essentialibus; sui itaque interfectores jus societatis violantes in eam injuriosi fiunt [1].

Tandem mortem sibimet inferentes debitum justitiae ordinem non servant erga Deum, in eumque impii ac rebelles constituuntur: Deus namque per dictamen rationis sufficienter unicuique manifestabit ordinatum sui amorem, qui majus bonum, quale est vita praesens relate ad jacturam quorumcumque honorum temporalium, quae frequenter versis in contrarium rebus humanis possunt recuperari, vetat postponere minori, praesertim cum illius irreparabili jactura; qua in re praeterea majus malum assumitur ad minoris mali vitiationem, quod est quoque evidenter contrarium rationi. Hanc igitur Dei legem interfectores sui impie contemnant; et insuper supremum Dei dominium in hominum vitam sibi arrogantes de re aliena pro lubito disponunt, nedum contra manifestissimum rectae rationis iudicium, sed etiam divinam scripturam, quae [2] in persona Dei inquit: *ego occidam; et ego vivere faciam*; dominium hoc tamquam singularem divinitatis praerogativam exhibet. His si addas, quod cum mortem sibimet conscientes sint veluti ignavi mi-

(1) Aliud gravissimum damnum quod ex suicidio ac contemptu vitae propriae, in totam dimanat societatem, sic paucis expressit apud eundem cl. Debreyne loco memorato. Delisle [*Pilosoph. de la nature*, tom. 3. pag. 309]. *Un des grands principes qui doit armer la société contre le suicide, c'est que dès que la vie n'est plus rien pour un homme, il est le maître de celle des autres. Ainsi, il n'y a qu'un pas de l'envie de mourir à celle de tuer...*

(2) *Deuteronomii* cap. 32. vers. 39.

lites, qui injussu principis et ante tempus stationem sibi assignatam deserunt, nequeant id praestare etiam ob motivum futurae felicitatis citius assequendae, quam rationabiliter sperare nec possunt nec debent, habebis validam rationem, hoc quoque effingium praeccludendi: praesertim quod etsi quis certus de praeparata sibi futura felicitate, inde dumtaxat sequeretur, quod mortem ultro venientem non deberet timere, minime vero quod vitam, quae est medium ulterioris meriti augendi, posset sibimet injussu Dei eripere (1). Unde «ad rem Tullius (2) ait: «Pis omnibus retinendus est animus in custodia corporis, nec injussu ejus, a quo ille nobis datus est ex hominum vita migrandum, ne munus hominum assignatum a Deo defugisse videamur.»

149. Ex dictis facile potes colligere 1°, perperam Coccejum (3) naturalem suicidii deformitatem in dubio reliquisse, quasi nempe auctoritas contrarium opinantium posset evidentes rationes elevare; parum itaque interest, etiamsi opinantes contrarium forent numero pares. 2°, nullam fingi posse necessitatem, aut malum morale perpetrandi, aut sibimetipsi mortem inferendi; nam malum morale ab actibus voluntatis elicitis et liberis totaliter dependet, voluntas autem ad actus elicitos a nulla causa extrinseca, nec ab ipsa daemonis instigatione cogi potest; dura igitur ista necessitas alterutrum faciendi dari nequit relate ad nosmetipsos; ipsaque nostra mala moralia jam perpetrata, cordis sincera contritione, non vero alterius criminis et quidem gravissimi, quale est suicidium, admissione deleri debent, veniaque de ipsis a Deo postulari.

Praeter difficultates in fundamentum expositas, sic etiam solent in primis arguere, suicidium non esse contrarium juri naturae ex parte hominis: 1° quia est indicium fortitudinis animi: 2°, quia sicut homo licito potest se in servitutem dare,

(1) Eandem rationem supposita animorum immortalitate sic urget eodem loco laudatus nuper Debreyne (pag. 283. et seq.): *Il sait ou il doit savoir qu'il est destiné à un bonheur ou à un malheur éternel, selon qu'il aura rempli ou non la mesure des devoirs que Dieu demande de lui: or, il doit raisonnablement juger qu'il n'a point encore rempli tous ses devoirs, puisque jour sont attachés des devoirs nouveaux.*

(2) *In somn. Scipionis. cap. 3.*

(3) *In Comment. ad Grotium.*

ita et vita privare: 3°, quia homo non amat *suum esse* nisi ut sit felix, et plerumque tot malis opprimitur, ut mors sit unicum contra haec mala remedium; vitaeque proinde verum hominis malum dum in statu misere vivendi retinet.

Respond. *Neg. antec.* Ad 1^m prob. *Neg.* pariter assertum. Fortitudinis virtus in perferendis constanter adversis praecipue elucet, non autem in praefendis majoribus malis ea quae nobis minora videntur, quod animi abjectionem potius arguit: unde et Aristoteles (1) inquit: «Ille itaque proprie vir fortis dicitur, qui circa praeclaram mortem impavidus fuerit... Fortes praeterea in iis viriliter se gerunt, in quibus vires spectantur aut praeclarum est mori»; nihil autem horum, ut per se patet, in sui ipsius nece invenitur.

Ad 2^m *Negat.* paritas. Et ratio est; etenim usus vitae propriae et civilis libertas subjacent potestati humani arbitrii, ideoque licito potest homo de his disponere, praesertim ad conservationem praestantioris boni (2); at soli divinae potes-

(1) *Ethicor. libr. 3. cap. 6.*

(2) Superius [in nota adjecta n. 106. nec non in altera adjecta n. 128.] ostendimus servitutem sumptam dumtaxat pro statu in quo quis destituitur civili libertate et fructibus proprii laboris ac industriae non esse quidem a jure naturae requisitam; at neque eidem juri *positive* oppositam. Qua in re hoc quoque animadvertendum est, fructus proprii laboris et industriae nec non civilem libertatem, esse bona quaedam extrinseca et spectantia dumtaxat ad felicitatem vitae praesentis, ideoque quamvis quodammodo pertinent ad humanam personam, eam tamen revera non constituunt; unde potest quis, quin desinat esse humana persona, jus in hujusmodi bona, intuitu saltem alicujus boni majoris, puta incolumitatis vitae servandae, vel heroicae virtutis exercendae, alteri cedere. Hanc distinctionem qualitatum personalium in eas quae referuntur ad bona extrinseca et finem secundarium, et eas quae sunt proprie intrinsecae et finem hominis essentialem respicientes, non supponens vel confundens H. Ahrens in opere toties memorato, nimis extendit hujusmodi qualitatum dignitatem sive dum (pag. 36.) ait. *Chaque homme est but pour soi même; par là il a une valeur absolue... Chacun est maître de sa personne, et aucun n'a droit sur la personne de ses semblables.* sive (pag. 123): *Comme la personnalité de l'homme et les qualités qu'elle renferme ne sont pas des acquisitions de sa volonté, mais qu'il les tient de l'Être suprême, qui en exige le respect et l'inviolabilité, l'homme ne peut, par aucun contrat, s'engager à abdiquer ses qualités en faveur d'un autre individu, ou de la société.* Numquid

tati competit jus in vitam nostram, ideoque sola divina voluntas sufficienter cognita potest esse rationabile motivum mortis anticipandae. Hinc parum proficeres urgendo, eum qui se interficit, id facere volendo, et *volenti non fit injuria*, quamvis enim ordinatum sui amorem laedendo, sibi met injuriosus minime esset, quod tamen est falsum, adhuc gravissimam divini juris laesionem haud dubie non declinaret. Praeterea axioma illud debet distingui, scilicet, volenti non fieri injuriam, quando vult sive disponit de iis de quibus rationabiliter disponere potest; non autem in casu opposito, praesertim si disponat de illis quae ejus dominio non subiacent, qualis est in casu vita propria.

Ad 3.^m *Neg.* utraque *sequel.* Hoc ipso quod non amamus nostrum esse nisi ut simus felices, sequitur nos debere amare in primis nostrum esse, quod et est fundamentum praesentis felicitatis et medium naturale futurae; cum nequeat dari major infelicitas, quam utrique felicitati nuncium remittere. Porro falsum est, physicis malis quibus frequenter opprimimur (quid enim sentiendum est de malis moralibus superius indicavimus) nullum aliud praeter mortem remedium superesse; nam si a sapientissimo divinae providentiae ordine more impiorum non praescindamus, necessario fatendum est, mala haec aut ad nos corripiendos, aut ad praebendam nobis aliisque occasionem patiendi a benignissimo Deo ordinari, ideoque validissimum contra ea remedium est animi firmitas atque constantia sociata cum fiducia in Deum; praesertim cum nunquam nobis certo scire datum sit propter perpetuas humanarum rerum vicissitudines, quantum hujusmodi mala sint duratura. Vita itaque praesens utcumque misera, nunquam est verum hominis malum, sed nobis aliisque plurimum potest prodesse, praecipue si vehementes cupiditates, quae mala haec plerumque augent, aut etiam sunt verae eorum causae, sedulo compescamus.

150. Opponunt deinde. Ex parte Dei suicidium juri naturae non adversatur, non enim divinae providentiae ordo

filius e. g. amittet valorem absolutum suae personae ex eo quod pater jus habeat in ipsum? Numquid nullum erit discrimen, sicut auctor vellet, inter jura realia et *proprie dicta* personalia? Numquid jus naturae violare censendus esset, qui pro incolumitate e. g. patriae, aut spiritualis et aeternae vitae hominis alterius, se ipsum modo supra dicto in servitutum traderet?

violatur, si materiae modificatio immutetur nec mente a corpore soluta ordo universi orbis detrimentum patitur, aut anima minus sublimis erit, corpore aliam induente formam. Praeterea, vitam nobis Deus concessit tamquam beneficium, beneficio autem fas est nuncium remittere illudque abjicere, praesertim si fuerit molestum.

Respond. *Negando Antec.* cujus prima probatio, est mera rerum distinctarum confusio; siquidem nullus ordo divinae providentiae absolute intentus violatur, sive per mutationem modificationum materiae, sive per separationem animae a corpore, violatur tamen in hoc secundo casu, ordo moralis, *hypothetice* a Deo intentus, dum ante tempus ab ipso definitum vis propriae vitae infertur; qui ordo moralis cum ordine physico mundi, et mutatio modificationum materiae arbitrio nostro subjectae, cum solutione animae a corpore, non nisi per absurdum ad invicem comparantur.

Ad 2.^m probationem dicimus, vitam homini concessam quidem esse tamquam beneficium seu donum, quatenus non est ex debito, aut praecedente aliquo hominis merito, verum ejus dominium homini concessum non fuit, sed tantum usus, unde habet simul rationem cujusdam depositi nobis ad custodiendum traditi, de quo rationem ei qui tradidit reddere debemus.

Denique si quis opponeret facta quaedam e. g. Samsonis, Saulis, Raziae etc. quasi nempe hi alii que quos sacrae litterae et historiae memorant, licet sponte interfecerint semetipsos, tamen vel sunt sancti, vel laude digni; poteris ea omittere, cum addita ratione, quod sacra Scriptura nunquam possit docere, aut Ecclesia adprobare quae sunt contra rationem, quodque responsio ad ea, pendeat, ab explicatione locorum s. Scripturae: at si particulares rationes scire velles, adeas S. Thomam (1), aliosque auctores.

ARTICULUS III.

DE POSITIVA SUIIPSUS CONSERVATIONE.

151. Debitum conservationis compositi nostri fundatum in ordinato sui amore, aut ordini naturalis rationis, non so-

(1) *Summae theol.* part. 2. 2. quaest. 64. artic. 5.